

Курепін Вячеслав Миколайович,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету, кандидат економічних наук

Іваненко Валерія Сергіївна,
магістерка спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво,
переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)»
Миколаївського національного аграрного університету

ФОРМИ УЧАСТІ НАРОДОВЛАДДЯ НА МІСЦЯХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Кожна епоха породжує свої виклики, на які суспільство змушене реагувати. В ході здійснення в Україні реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади виникли свої ключові ризики та проблеми [1, с. 149], це погана комунікація між владою та громадянами, низька якість кадрів органів місцевого самоврядування, неузгодженість повноважень, неефективне використання фінансових ресурсів тощо.

Незважаючи на труднощі, проблеми та суперечності у здійсненні реформи відбулися позитивні наслідки, такі як розширення владних повноважень органів місцевого самоврядування (ОМС), розмежування податків та зборів між різними рівнями бюджетів, зацікавленість міжнародних інвесторів щодо підтримки новоствореним громадам тощо.

Завдяки реформи, яка спрямована на побудову якісно нової системи місцевого самоврядування відбулася зміна базового рівня адміністративно-територіального устрою [2, с. 15]. Внаслідок цього територіальні громади (ОТГ) дістали можливість підвищити якість надання публічних послуг населенню, реалізовувати низку соціальних та інших проєктів, створити умови для залучення інвестицій та розвитку місцевого бізнесу тощо.

Передача ресурсів та повноважень на місцевий рівень збільшила кількість інструментів участі для мешканців громад [3, с. 83]. Мешканці громади ініціювали зміни щодо прозорості локальних процесів, громадського контролю на місцях, консультацій під час розробки проєктів рішень, бюджетної участі. Ці інструменти закріплені на законодавчому рівні.

Запровадження воєнного стану, яке відбулося після повномасштабного вторгнення росії в Україну, позначило деякі обмеження для громадян в контексті форм громадської участі, і доступу до публічної інформації. Тому виникли питання, як громада, за умов воєнного стану, може долучатися до вирішення місцевих проблем. Особливо в безпекових питаннях, адже ворог намагається використати всю можливу доступну (у тому числі публічну) інформацію як зброю проти нас.

Вимушені зміни відносин органів місцевого самоврядування і громад під час дії воєнного стану закладені реформою децентралізації, і, відповідно, зменшують можливості громадян впливати на місцеву владу. Зокрема, органи місцевого самоврядування або їхні замітники (військово-цивільні та військові адміністрації) можуть не оприлюднювати проєкти рішень, а навпаки накладати деякі грифи секретності. Депутатські комісії та місцеві ради попередньо не оголошують формат своєї роботи, а їх засідання можуть відбуватися у закритому режимі. Допускається тимчасове припинення проведення публічних конкурсів громадських бюджетів [4, с. 39], їх відтермінування, закриття для громадян публічних електронних реєстрів (особливо щодо земельних ділянок, містобудівної документації тощо).

Законодавчими актами (Постановами КМУ) врегульоване легітимізація вільного розпорядження/передачі місцевих коштів з метою протидії російській агресії. Бюджетні кошти, які закладалися на реалізацію ініціатив, перенаправилися на військові потреби. Це пов'язано із особливостями бюджетного процесу в умовах воєнного стану та обмеженістю фінансових ресурсів. Але варто пам'ятати, громадян не позбавляють прав участі у житті

своєї громади [5, с. 39]. На сьогодні немає жодного законодавчого акту, який би повністю це забороняв, а всі вище перераховані обмеження є тимчасовими.

У складний для України час, коли ворог посягає на цілісність нашої держави, попирає правами та свободами громадян, дуже важлива складова їх участі у житті своєї громади, це ініціативи членів територіальних громад у розгляді питань, які яке відносяться до місцевого самоврядування (місцеві ініціативи). Місцеві ініціативи можуть стосуватися: земельних відносин, соціальних, адміністративних, освітніх, медичних послуг тощо. Через місцеві ініціативи мешканці громади можуть готувати проекти рішень по комунальним питанням, розвитку транспортної інфраструктури, проведення ремонтів об'єктів господарювання, забудови населеного пункту тощо.

Цей інструмент участі у період воєнного стану остається доступним для мешканців громад та діє навіть у ситуації, якщо засідання ради не є гласним. Потрібно обов'язково питання ініціативної групи попередньо внести у порядок денний засідання, повідомити про день засідання і обов'язково обговорити всіма членами ради за участі цієї групи.

У період воєнного стану такий інструмент участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, як загальні збори є дієвим і потрібним. Він офіційно працює. Тому збори мешканців під'їзду, вулиці, мікрорайону, на яких вони обговорюють проблеми своєї території, заслуховують звіти органів місцевого самоврядування, заходи щодо проблемних питань: забезпечення соціальними послугами різних категорій громади, про стан навколишнього середовища тощо є ефективними. Будь-який мешканець громади може ініціювати загальні збори, якщо виникла така потреба. Слід зазначити, порядок проведення зборів громадян визначається статутом конкретної територіальної громади. Але під час воєнного стану виникають труднощі в організації зборів, особливо у тих громадах, де значна кількість мешканців виїхали у безпечні регіони.

Рішення загальних зборів громадян повинні розглядати органи місцевого самоврядування, але при цьому, вони можуть не враховувати рішення загальних зборів, тоді влада має надати аргументовану відповідь про відмову у прийнятті такого рішення.

Підсилити роботу місцевої влади спосібні органи самоорганізації населення (ОСН). Вони можуть бути наділені власними фінансами, майном, повноваженнями, а мешканці населеного пункту, де діють органи самоорганізації населення, можуть прямо впливати на рішення ради та проводити моніторинг щодо їхнього виконання. Це інструмент прямої демократії.

ОСН (вуличні, будинкові, квартальні комітети) мають подвійну перевагу, вони можуть підсилити роботу, а можуть бути спротивом, якщо місцева влада чи окремі її представники будуть зловживати своїми повноваженнями і витратити бюджетні ресурси на власні потреби.

Особливо ефективним ОСН може бути у процесі відновлення територій, адже їхня діяльність стосується різних сфер. Разом з депутатами вони представляють жителів вулиці, будинку, кварталу. Їхні ініціативи можуть мінімізувати ризики зловживань та корупції. Перевагою функціонування ОСН у процесі відновлення територій є можливість використання їх фінансів, а це не тільки кошти місцевого бюджету, а і добровільні внески осіб та інші надходження, які не заборонені законодавством.

Отже, народовладдя на рівні місцевого самоврядування не має обмежень під час воєнного стану, тому участь громадян у місцевому самоврядуванні є обов'язковою, дієвою та ефективною. Треба сміливо використовувати гнучкі форми участі громадян у владі на місцях. Такі механізми, окрім їхньої доступності, навіть у тяжкі часи для нашої держави, покращують якість рішень відповідно до потреб різних соціальних категорій населення, посилюють взаємодію місцевої влади з громадою.

Література:

1. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого

самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11869>.

2. Буга Р. Р. Реформування місцевого самоврядування з питань захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, як гарантована безпека людині // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 14-17. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9819>.

3. Курепін В. М. Особливості формування матеріального резерву та умови використання резервного фонду громади в умовах воєнного стану // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 82-84. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11904>.

4. Петровських А. Д. Планувальні рішення комплексного плану, основа розвитку територій об'єднаних громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 37-40. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12075>.

5. Дідняк А. В. Міжнародний досвід визначення територій, що потребують підтримки регіонального розвитку // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 15-18. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12065>.

Куць Ярослав Ігорович,

*студент 4 курсу факультету управління, економіки та права
Львівського національного університету природокористування*

Музика Ярослав Іванович,

*в.о. доцента кафедри права Львівського національного університету
природокористування, кандидат юридичних наук*

ОСОБЛИВОСТІ НОТАРІАЛЬНОГО ПОСВІДЧЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ

Нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені чинним законодавством, з метою надання їм юридичної вірогідності. Вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або займаються приватною нотаріальною діяльністю.

Нотаріальне оформлення прав спадкоємців є важливою процедурою, яка дозволяє забезпечити законний та чесний розподіл спадщини між усіма зацікавленими сторонами. Саме така процедура надає легітимності останній волі померлого і реалізує його право передати своє майно. До такої думки можна дійти вивчивши дослідження Зінкевич Ю. Є. на тему “Договори між спадкоємцями щодо розподілу спадщини” [1].

У своїй науковій роботі Зінкевич Ю. Є. зазначає, що під час нотаріального оформлення прав спадкоємців необхідно дотримуватися законодавства та процедури, що регулюють спадкування, а також забезпечити достатню інформаційну базу щодо активів та зобов'язань, які належать до спадщини [1, с. 132]. Таким чином, при оформленні